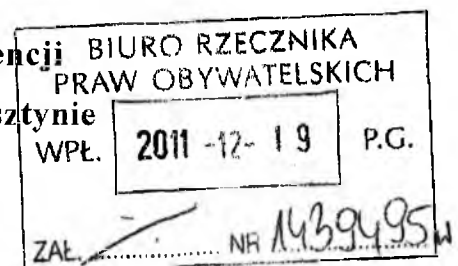

Gdańsk, dnia 19 grudnia 2011 r.

RPO-687236-XIX-720.8.1./11/ZG

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji Policyjnej Izby Dziecka w Olsztynie**

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 18 października 2011 r., do Policyjnej Izby Dziecka Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie (dalej: PID, Izba lub placówka), udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem) w składzie: Karolina Chyła (pedagog resocjalizacyjny), Dorota Krzysztoń (kryminolog), Przemysław Kazimirski (prawnik). W wizytacji wzięła również udział przedstawicielka Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku – Zenobia Glac - Ściebura (pedagog resocjalizacji).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania nieletnich i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji o funkcjonowaniu Izby przedstawionej przez asp. Pawła Kadysa, funkcjonariusza pełniącego służbę w Policyjnej Izby Dziecka w Olsztynie;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby;
- przeprowadzeniu rozmów indywidualnych z nieletnimi.

Dokonane w oparciu o powyższe czynności ustalenia, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji przekazali funkcjonariuszom Policyjnej Izby Dziecka w Olsztynie, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumenty związane z funkcjonowaniem wizytowanej placówki.

2. Legalność osadzenia w placówce

Izba przeznaczona jest dla nieletnich, zatrzymanych, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu karalnego lub będących w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym.

Od 1 stycznia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. w placówce umieszczone były 553 osoby (481 chłopców i 73 dziewcząt). Podstawą ich zatrzymania było: podejrzenie popełnienia czynu karalnego przez nieletniego (197: 168 chłopców, 29 dziewcząt) oraz samowolny pobyt poza placówką (356: 313 chłopców, 43 dziewcząt).

W dniu wizytacji Mechanizmu, w PID przebywało trzech nieletnich - dwóch zatrzymanych przez policję, posiadających postanowienie Sądu Rodzinnego o umieszczeniu w placówce resocjalizacyjnej (MOW i MOS) oraz jeden uciekinier z ośrodka wychowawczego w . Chłopcy oczekujący na konwój do placówek wychowawczych dla nieletnich przebywali w Izbie kolejno 4 i 7 dni. Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami, w policyjnych izbach dziecka nie mogą przebywać nieletni uciekinierzy z MOW i MOS oraz posiadający postanowienia sądu rodzinnego o umieszczeniu w MOW lub MOS. W sytuacji ich schwytania powinni być oni niezwłocznie przekazani lub odebrani przez placówki, z których uciekli.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Kadra placówki liczy 11 osób. W jej skład wchodzi kierowniczka izby i 10 policjantów, w tym jedna funkcjonariuszka. Kierowniczka oraz ośmiu policjantów posiada wykształcenie wyższe (7 osób pedagogiczne, 1 politologiczne, 1 administracyjne), dwóch funkcjonariuszy ma wykształcenie średnie. Z informacji

zawartej w *Sprawozdaniu z działalności izby dziecka wydziału prewencji w Olsztynie za 2010 r.* wynika, iż osoby z wykształceniem wyższym niepedagogicznym uzupełniały swoją wiedzę w zakresie pedagogiki m.in. na studiach podyplomowych. Funkcjonariusze pełniący dyżur w dniu wizytacji poinformowali przedstawicieli Mechanizmu, iż na służbie zawsze jest dwóch funkcjonariuszy w tym przynajmniej jeden policjant - wychowawca z przygotowaniem pedagogicznym. Dodatkowo od poniedziałku do piątku do godziny 15.00 pracuje Kierowniczka Izby. Ponadto personel PID uczestniczy w dodatkowych szkoleniach organizowanych dla wydziału prewencji oraz kursach pełnienia służby w policyjnej izbie dziecka. Ostatni kurs udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, w którym uczestniczyli funkcjonariusze placówki odbył się w 2009 roku.

Należy podkreślić, iż Zasady Pekinśkie mówią, że „w celu możliwie najlepszego wypełniania swoich obowiązków, policjanci zajmujący się często i wyłącznie sprawami nieletnich, albo pełniący zadania związane głównie z zapobieganiem przestępczości nieletnich, powinni być specjalnie instruowani i szkoleni” (Reguła 12.1). Dlatego też Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca organizowanie regularnych form doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy pełniących służbę w policyjnych izbach dziecka.

Przeszukania zatrzymanych dziewcząt, wykonywane są w obecności funkcjonariuszki lub kierowniczki Izby, w przypadku ich nieobecności czynności te dokonywane są przy udziale policjantki z Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie. W przypadku braku dyżurnej funkcjonariuszki czynności w/w wykonuje mężczyzna. Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje, aby w każdym przypadku przeszukania zatrzymanych nieletnich odbywało się przez osoby tej samej płci. Przeszukania odbywają się w pomieszczeniu funkcjonariusza dyżurnego lub w przebieralni na pierwszym piętrze, w sposób, który uniemożliwia dostęp osób postronnych.

Wizytujący jednostkę zauważyli w szatni, gdzie przebierają się nieletni oraz znajdują się ich rzeczy osobiste skórzaną pałkę policyjną oraz dwa kaftany bezpieczeństwa. Zdaniem KMP tego typu przedmioty, a w szczególności pałka

policyjna, powinny znajdować się poza zasięgiem wzroku nieletnich przebywających w policyjnej izbie dziecka. Uzasadnione jest to m.in. jedną z podstawowych funkcji, jaką wypełnia policyjna izba dziecka, a mianowicie funkcję opiekuńczo - wychowawczą.

Z informacji przekazanych przedstawicielom Krajowego Mechanizmu Prewencji funkcjonariusze wskazali, iż od 2010 roku do dnia wizytacji nie miało miejsce żadne wydarzenie nadzwyczajne, ani zastosowanie środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich. Osoby, z którymi rozmawiali przedstawiciele Mechanizmu pozytywnie wypowiadały się o funkcjonariuszach pełniących dyżur w Izbie.

4. Prawo do informacji

W dniu wizytacji, dokumentem przeznaczonym do udostępnienia osobom zatrzymanym był *Regulamin policyjnej izby dziecka w Olsztynie* (dalej: regulamin), *Ramowy porządek dnia w policyjnej izbie dziecka w Olsztynie* (dalej: porządek dnia). Obowiązujący w pomieszczeniach regulamin oraz porządek dnia wywieszony jest na tablicy ogłoszeń w dyżurce funkcjonariusza oraz jest dostępny w świetlicy. Wizytujący zauważyli również, iż w świetlicy znajduje się informacja o organach i instytucjach, do których nieletni może złożyć skargę bądź zażalenie na zatrzymanie, takich jak Sąd Rodzinny, a także Rzecznik Praw Dziecka.

5. Warunki bytowe

Policyjna izba dziecka w Olsztynie jest placówką funkcjonującą całodobowo, przeznaczoną dla nieletnich w wieku od 13 do 21 lat. Izba dysponuje 32 miejscami. W dniu wizytacji przebywało w niej trzech wychowanków. Budynek placówki jest jednopiętrowy i podpiwniczony, do użytku został oddany w roku 1991, od tego czasu w Izbie przeprowadzано jedynie doraźne remonty.

Na parterze budynku znajduje się jadalnia, gabinet lekarski, WC, pomieszczenie izolacyjne i pomieszczenia pobytu dziennego, jedno monitorowane oraz dyżurka funkcjonariuszy, w której jest metalowa szafa przeznaczona do przechowywania depozytu wartościowego nieletnich.

Kuchnia znajdująca się w Izbie dostosowana jest do przygotowywania i porcjowania posiłków, jednak wszystkie posiłki dla nieletnich dostarczane są w naczyniach jednorazowych z firmy . W pomieszczeniu tym przygotowywane są napoje dla nieletnich. Jest również możliwość odgrzewania posiłków w kuchence mikrofalowej. Funkcjonariusz poinformował przedstawicieli Mechanizmu, iż w przypadku informacji z komendy o umieszczeniu nieletniego w Izbie po godzinie 18.00. funkcjonariusz dyżurny zawniasza większą liczbę porcji posiłków. Tak się dzieje tylko w przypadkach, kiedy nieletni zostaje dostarczony do Izby po wyznaczonej godzinie ostatniego posiłku.

Z rozmów z chłopcami wynika, iż porcje posiłków są niewystarczające. Wychowankowie skarżyli się na brak możliwości otrzymania dodatkowej kromki chleba np. na kolację czy też braku cukru w herbacie, którą otrzymują.

Jadalnia wyposażona jest w stoły i krzesła.

Depozyt rzeczy wartościowych przechowywany jest w opisanych imieniem i nazwiskiem kopertach w metalowej szafie w pomieszczeniu dyżurnego.

Pomieszczenie izolacyjne znajduje się obok dyżurki. Wyposażone jest w elementy na stałe przymocowane do podłogi takie jak - łóżko, stół i krzesło. Pomieszczenie to oddzielone jest jedynie kratą od korytarza, który prowadzi bezpośrednio do świetlicy pobytu dziennego, jadalni oraz gabinetu lekarskiego. Zdaniem przedstawicieli Mechanizmu pomieszczenie nie spełnia funkcji izolacyjnej, gdyż nieletni w niej przebywający może mieć kontakt z innymi osobami.

Większa świetlica wyposażona jest w stół do tenisa stołowego, pianino, krzesła i regały z książkami. Ze względu na brak monitoringu w tym pomieszczeniu wychowankowie przebywają w niej zawsze pod opieką funkcjonariusza. Pomieszczenie to jest również wykorzystywane, jako miejsce do odwiedzin nieletnich z rodziną. Świetlica bezpośrednio sąsiaduje z wyjściem na pole spacerowe, dlatego też umieszczono w niej szafę z odzieżą wierzchnią i obuwem. Na potrzeby dzieci wychodzących na dwór przeznaczono cztery komplety starych zimowych kurtek policyjnych i butów wojskowych pozyskanych z zasobów Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie. W opinii Krajowego Mechanizmu

Prewencji będąca na wyposażeniu Izby zastępcza odzież wierzchnia jest niewystarczająca i dlatego konieczne jest wyposażenie PID w odzież dostosowaną do potrzeb przebywających w nich nieletnich (estetyczna i zróżnicowana pod względem rozmiarów oraz płci). Drugie pomieszczenie pobytu dziennego wyposażone jest w stół, cztery krzesła, telewizor i odtwarzacz DVD. Ze względu na zainstalowany w sali monitoring nieletni przebywający w izbie najczęściej korzystają z tej świetlicy. Na korytarzu przed świetlicą znajduje się regał, na którym są gry planszowe, książki oraz czasopisma. Chłopcy, z którymi rozmawiali przedstawiciele Mechanizmu wskazali, że zasadniczo nie są prowadzone dla nich zajęcia, a ich podstawową czynnością jest oglądanie telewizji. Dodatkowo wskazali, że nie są prowadzone zajęcia na dworze, gdyż funkcjonariusze informują ich, że jest zbyt zimno. Funkcjonariusze potwierdzili fakt, iż oglądanie telewizji jest głównym zajęciem nieletnich.

Na piętrze znajduje się 8 sypialni czteroosobowych, szatnia, łazienki i umywalnie. Piętro podzielone jest na dwie części oddzielone od siebie kratą. W jednej części został zainstalowany monitoring, dlatego też w pierwszej kolejności umieszcza się w nich, w osobnych pokojach, zarówno chłopców jak i dziewczęta. Każdą z sypialni wyposażono w 4 drewniane podesty, na których w dniu wizytacji ułożone były materace typu wojskowego. Na podłodze znajdowało się linoleum, zaś ściany pomalowano farbą olejną, która miejscami łuszczyła się i odchodziła od ściany. W pokojach zapewniono odpowiedni dostęp do światła naturalnego. Okna osłonięte są siatką od wewnątrz i zabezpieczone kratą od zewnątrz. Każda sypialnia wyposażona jest w oświetlenie elektryczne dzienne i nocne. W dniu wizytacji w pomieszczeniach było czysto. Ogrzewanie Izby odbywa się za pomocą grzejników ogrzewania centralnego zamontowanych pod oknami i zabezpieczonych za pomocą metalowej siatki. W pokojach panowała temperatura odpowiednia do pory roku. Pomieszczenia posiadają sprawną wentylację grawitacyjną. Każda z sypialń zamykana jest drzwiami o mocnej konstrukcji wyposażonymi w dwie zasuwy, zamek podklamkowy oraz wizjer. Wizytujący zauważyli, iż w wizjerach nie było szkła hartowanego.

W każdym z pokoi zainstalowano także sprawną instalację przyzywową.

Do dyspozycji nieletnich przeznaczono dwie łazienki składające się z 2 kabin prysznicowych oraz 2 umywalk i 2 osłoniętych misek ustępowych. Ściany w tych pomieszczeniach wyłożone są glazurą, która miejscami odpadała ze ściany. Przedstawiciele KMP zauważyli, że sanitariaty Izby wymagają remontu, gdyż stopień zużycia m.in. brodzików wskazuje, iż nie jest możliwe utrzymanie ich w należytej czystości. Drzwi do łazienki są zabudowane, natomiast natryski posiadają tzw. „salonki”, jednak mimo to nie gwarantują one intymności korzystającym z natrysku wychowankom, co zgłosili również w rozmowach nieletni. Przedstawiciele Mechanizmu zwrócili uwagę, iż brodziki prysznicowe nie są wyposażone w maty antypoślizgowe. Wszystkie czynności dokonywane przez wychowanków w łazni odbywają się przy zamkniętych drzwiach, ale funkcjonariusz, co pewien określony czas kontroluje osoby w niej przebywające poprzez pukanie i zagłębienie do środka. W kabinach toalet zamontowane są drzwi tzw. „salonki” zapewniające odpowiednią intymność zatrzymanych oraz możliwość skontrolowania przez funkcjonariusza zachowania danej osoby. Na parterze budynku znajduje się toaleta. Zamontowany w niej pisuar w dniu wizytacji był nieczynny.

Pomieszczenia sanitarne nie mają zainstalowanego systemu monitoringu, ani sygnalizacji przyzywowej. W dniu wizytacji w pomieszczeniach sanitarnych znajdowało się mydło, szampon, pasta do zębów oraz papier toaletowy.

Przebieralnia znajdująca się na piętrze budynku wyposażona jest w półki gdzie nieletni zostawiają swoją odzież w momencie, gdy otrzymują ubranie zastępcze (dresy, koszulki, skarpetki, klapki). Przedstawiciele KMP zauważyli, że Izba nie dysponuje zastępczą bielizną, którą muszą dowozić rodzice lub opiekunowie nieletnich. Stan odzieży zastępczej znajdującej się w przebieralni zdaniem Mechanizmu nie jest zadowalający, zarówno, jeśli chodzi o zużycie rzeczy jak i zróżnicowanie pod względem rozmiarów.

W pokoju funkcjonariuszy znajdujących się obok sypialni nieletnich jest również magazyn pościeli czystej, w którym w dniu wizytacji przedstawiciele KMP zauważyli worki z nową odzieżą zastępczą. Również ona nie była zróżnicowana pod względem rozmiarów. Stan pozostałych rzeczy przeznaczonych dla nieletnich

znajdujących się w magazynie pościeli czystej (poszewki na pościel, koce, prześcieradła i ręczniki) oceniono, jako dobry.

W pozostałych pomieszczeniach, w tym magazynach pościeli brudnej oraz w pomieszczeniu gospodarczym, ogląd dokonany przez wizytujących nie ujawnił nieprawidłowości. Pranie pościeli wykonuje firma zewnętrzna na zlecenie KMP w Olsztynie. Pościel brudna przechowywana jest w magazynie pościeli brudnej w workach foliowych.

Zdaniem przedstawicieli Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” z uwagi na zużycie materacy, policyjna izba dziecka powinna zakupić nowe.

W protokole z kontroli sanitarnej nie wykazano żadnych nieprawidłowości.

Przy policyjnej izbie dziecka w Olsztynie znajduje się boisko sportowe wyposażone w kosz do gry w koszykówkę oraz pole do gry w piłkę siatkową. Sprzęt sportowy przechowywany jest w dyżurce funkcjonariusza Izby. Boisko nie jest wyposażone w ławki do siedzenia, ani nawet drobne zadaszanie. Z informacji uzyskanych od nieletnich wynika, iż funkcjonariusze skutecznie odradzają im skorzystanie z zajęć na świeżym powietrzu. Z wyjaśnień funkcjonariuszy wynika natomiast, że nie wychodzą z dziećmi na dwór, ze względów bezpieczeństwa (nie ma kto zostać w budynku placówki) oraz z powodu braku chęci nieletnich do udziału w tego typu zajęciach. Biorąc pod uwagę fakt, iż w Izbie nie są prowadzone zajęcia szkolne, a nieletni zasadniczo przez większość dnia oglądają telewizję, w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji należałoby zapewnić nieletnim możliwość udziału w tych zajęciach np. poprzez wykorzystanie faktu przebywania do godziny 15.00 Kierowniczką Izby i wpisania zajęć na świeżym powietrzu w poranną część planu dnia.

W budynku policyjnej izby dziecka w Olsztynie obowiązuje całkowity zakaz palenia wyrobów tytoniowych.

Świetlica pobytu dziennego, cztery sypialnie oraz korytarz na pierwszym piętrze objęte są systemem monitoringu. Nieletni przebywający w Izbie mają pełną świadomość, w których miejscach kamera monitoringu nie rejestruje zdarzeń, dlatego podczas indywidualnych rozmów przedstawiciele Mechanizmu otrzymali informację, iż każdy „nowy” przechodzi swego rodzaju chrzest polegający na

pobicie nieletniego przez innych nieletnich, w taki sposób by skutki nie były widoczne dla personelu placówki. Bicie odbywa się w miejscu, które nie jest objęte monitoringiem i polega na zadawaniu uderzeń oraz kopaniu w zasłonięte zazwyczaj części ciała (podudzia, brzuch). Z uwagi na powyższe informacje Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca niezwłoczne zainstalowanie systemu monitoringu obejmującego wszystkie pomieszczenia Izby oraz większe zainteresowanie się personelu placówki o sytuacji nowo przybyłych do Izby nieletnich, aby podobne zdarzenia w przyszłości nie miały miejsca.

Ostatnią uwagą Krajowego Mechanizmu Prewencji w zakresie warunków bytowych jest niedostosowanie placówki do potrzeb osoby niepełnosprawnej. Specyfika Izby daje podstawy do uznania, że do grona wychowanków dołączyć może osoba np. poruszająca się na wózku inwalidzkim. W aktualnym stanie nie będzie ona mogła korzystać z urządzeń sanitarnych czy też samodzielnie poruszać się po terenie placówki.

Przedstawiciele Mechanizmu nie mogli dokonać oglądu obrazu z zapisów archiwalnych z monitoringu ze względu na brak możliwości odtworzenia obrazu przez funkcjonariuszy Izby, którzy nie zostali upoważnieni do tego typu czynności. Z informacji przekazanych przedstawicielom Mechanizmu, osobami, które mogą odtworzyć zapisany obraz z monitoringu są jedynie informatycy z Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie. Funkcjonariusze Izby poinformowali również przedstawiciele KMP, iż od około pięciu miesięcy Izba oczekuje na zrealizowanie złożonego zapotrzebowania na zakup zasilacza, który umożliwiłby podgląd z kamer w sypialniach nieletnich. Dodatkowo funkcjonariusze nie byli w stanie określić jak długo przechowywany jest zarejestrowany materiał z kamer. Bieżący obraz z monitoringu dostępny jest w pokoju dyżurnego na parterze, jego jakość w ocenie przedstawiciele KMP jest dobra. W związku z zaistniałą sytuacją Krajowy Mechanizm Prewencji zwraca się z prośbą przesłanie do akt sprawy kopii zarejestrowanych przez monitoring przyjęć do policyjnej izby dziecka z roku 2011.

6. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w Izbie nieletni zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa nie są poddawani badaniu lekarskiemu, przeprowadzany jest jedynie wywiad, polegający na zadaniu przez funkcjonariusza pełniącego służbę w Izbie pytań o stan zdrowia i ewentualne choroby przewlekłe oraz zażywane na stałe leki. Jednak, kiedy zachodzi konieczność kontaktu z lekarzem wychowankowie są dowożeni do najbliższego szpitala albo lekarz przyjeżdża do placówki. W roku 2010 dwukrotnie korzystano z pomocy lekarskiej. W paragrafie 44 Zaleceń Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT) wskazano, iż w policyjnych izbach dziecka powinny być zapewnione „wszystkim nowoprzybyłym bezzwłoczne badania medyczne i regularne wizyty lekarskie lub pielęgniarskie”.

Pokój lekarza wyposażony jest w biurko, leżankę, szafkę ze środkami opatrunkowymi i umywalkę, przy której znajdowało się mydło oraz płyn do dezynfekcji. Wizytujący dokonali kontroli losowo wybranych środków znajdujących się w szafie stwierdzając, iż były one przeterminowane. Kierowniczka izby informowała o tym problemie pismem z dnia 10 marca 2011 roku Referat Administracyjno - Gospodarczy Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie. Do dnia wizytacji KMP wyżej wymieniona komórka Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie nie zrealizowała złożonego przez placówkę zapotrzebowania na zakup nowych medykamentów.

W tym miejscu wskazać należy, iż Naczelnik Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie wystąpił z pytaniem prawnym do Naczelnika Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie dotyczącym różnic interpretacyjnych jednego z przepisów Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.) zawartych w § 2 ust. 2 stanowiącego, iż nieletnich sprawców czynów karalnych będących po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka nie osadza się w policyjnej izbie dziecka. W odpowiedzi z Biura Prewencji Komendy Głównej Policji wynika, iż istnieje umocowanie prawne do umieszczania w policyjnych izbach dziecka

nieletnich sprawców czynów karalnych, będących po spożyciu alkoholu. Z uwagi na brak zatrudnienia w Izbie lekarza Krajowy Mechanizm Prewencji nie zgadza się z tym stanowiskiem i wskazuje na wzmożone ryzyko wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego z chwilą przyjęć nieletnich, którzy dokonali czynu karalnego, będących pod wpływem alkoholu. Zdaniem Mechanizmu nieletnich będących pod wpływem alkoholu należy kierować do szpitala, gdyż brak jest podstaw do umieszczania ich w policyjnej izby dziecka.

7. Prawo osoby zatrzymanej do żądania powiadomienia osób bliskich o sytuacji prawnej, w której się znajduje

Zgodnie z informacją udzieloną przedstawicielom Mechanizmu przez funkcjonariusza Izby, to pracownicy placówki zaraz po przywiezieniu nieletniego informują osoby bliskie o jego pobycie w Izbie. Jednak podczas rozmowy z matką jednego z chłopców, która w dniu wizytacji przyjechała w odwiedziny do syna przedstawiciele KMP otrzymali informację, iż została poinformowana o pobycie dziecka w Izbie dopiero następnego dnia po przywiezieniu go do placówki. Warto zauważyć, że art. 40 § 4 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11 poz. 109 z późn. zm.) wskazuje, iż „*Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów nieletniego o zatrzymaniu. (...)*”. Dodatkowo wskazać należy, iż dziecko powinno mieć też możliwość samodzielnego powiadomienia bliskiej mu osoby o swojej sytuacji. Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przykłada szczególną wagę prawa danej osoby do zgłoszenia faktu jej zatrzymania osobie trzeciej, którą sama wybierze (§ 36 Drugi Raport generalny CPT, [CPT/Inf (1992)3]). Jest to jedna z trzech podstawowych gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osób zatrzymanych, jakie wymienia CPT. Funkcjonariusz nie powinien wyręczać zatrzymanego w realizacji tego prawa.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji doszło do naruszenia przepisów o poinformowaniu najbliższych osób nieletniego o miejscu jego pobytu, dlatego należałoby rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym

prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy.

8. Kontakty ze światem zewnętrznym

Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu zaleca w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r., aby *„władze polskie podjęły następujące kroki w policyjnych izbach dziecka: stworzenie większych możliwości podtrzymywania kontaktów z rodzinami, szczególnie należy pozwolić na regularne wizyty rodzin, poza wyjątkowymi przypadkami, które są umotywowane okolicznościami. Nadto dzieci powinny mieć pozwolenie na korzystanie z telefonu (paragraf 44)”*.

Nieletni przebywający w wizytowanej policyjnej izbie dziecka w Olsztynie mogą utrzymywać osobisty kontakt z rodziną, jednak nie mogą osobiście dzwonić do bliskich. Odwiedziny odbywają się zawsze w obecności funkcjonariusza placówki oraz tylko za zgodą sądu, pomimo iż obowiązujące prawo stanowi inaczej. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka (Dz. U. 2002 Nr 10 poz. 104 z późn. zm.) w § 5 pkt 1 ust. 5 wskazuje, iż nieletni ma prawo do *„odwiedzin rodziców lub opiekuna za zgodą sądu, jednostki Policji prowadzącej sprawę lub kierownika izby”*.

Zdaniem Krajowego Mechanizmu Prewencji nieletni, co do zasady powinien mieć prawo do spotkań z bliskimi bez obecności funkcjonariusza chyba, że organ dysponujący postanowił inaczej.

9. Dyscyplinowanie

Nieletni przebywający w policyjnej izbie dziecka w Olsztynie w rozmowach z przedstawicielami Mechanizmu wskazywali, że stosowanymi wobec nich środkami dyscyplinującymi są ograniczenia możliwości oglądania telewizji lub odmowa odwiedzin rodziców czy opiekunów. Informacje te potwierdzili funkcjonariusze Izby. W § 6 - 8 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad pobytu nieletnich w

policyjnych izbach dziecka (Dz.U. 2002 Nr 10 poz.104, z późn. zm.) wskazuje, iż „w izbie, jako środki oddziaływania wychowawczego stosuje się ustną pochwałę lub upomnienie. Nieletni może być nagradzany za: właściwą postawę i zachowanie, aktywne uczestnictwo w zajęciach, wzorowe przestrzeganie porządku i regulaminu izby. Upomnienie stosuje się wobec nieletniego naruszającego obowiązujący w izbie porządek i regulamin oraz przejawiającego niewłaściwą postawę i zachowanie.” Dlatego też, szczególnie nieuzasadnioną karą stosowaną wobec nieletnich przebywających w policyjnej izbie dziecka jest ograniczenie odwiedzin bliskich. Konwencja Praw Dziecka wskazuje, iż należy zadbać, aby „każde dziecko pozbawione wolności było traktowane humanitarnie i z poszanowaniem wrodzonej godności jednostki ludzkiej, w sposób uwzględniający potrzeby osoby w danym wieku. W szczególności każde dziecko pozbawione wolności zostanie odseparowane od osób dorosłych, jeśli tylko rozwiązanie odwrotne nie będzie uznane za zgodne z najwyższym dobrem dziecka, oraz będzie miało prawo utrzymywać kontakty ze swoją rodziną poprzez korespondencję i wizyty, z wyłączeniem sytuacji wyjątkowych (art. 37 c)”.

W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji należy niezwłocznie zaprzestać stosowania kary w postaci zakazu odwiedzin przez rodzinę, która jest niezgodna z obowiązującymi przepisami prawa oraz regulaminem policyjnej izby dziecka w Olsztynie.

10. Rekomendacje Krajowego Mechanizmu Prewencji

Po przeanalizowaniu nieprawidłowości, jakie przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji ujawnili podczas wizytacji, działając jednocześnie w oparciu o art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, Krajowy Mechanizm Prewencji, celem poprawy stanu przestrzegania praw osób pozbawionych wolności kieruje rekomendacje do niżej wymienionych organów, z prośbą o ustosunkowanie się zgodnie z właściwością:

Kierownik Policyjnej Izby Dziecka:

1. zapewnienia nowoprzybyłym do Izby nieletnim przez personel ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną oraz wszelkimi przejawami okrucieństwa ze strony wychowanków Izby;
2. zaprzestania stosowania wobec nieletnich środków dyscyplinujących niezgodnych z przepisami prawa
3. wyeliminowania przypadków pobytu nieletnich uciekinierów z MOW lub MOS do czasu zmiany przepisów, które nastąpią 1 stycznia 2012 r.;
4. zapewnienia wszystkim nowoprzybyłym badań medycznych i regularnych wizyt lekarskich lub pielęgniarskich;
5. zaprzestania przyjmowania nieletnich sprawców czynów karalnych, będących po spożyciu alkoholu lub rozważenie możliwości zatrudnienia w Izbie lekarza na pełen wymiar etatu;
6. realizacji zapisanych w regulaminie policyjnej izby dziecka w Olsztynie możliwości odwiedzin osób bliskich zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
7. zmiany sposobu przeprowadzania odwiedzin rodzin z nieletnimi poprzez zaprzestanie odbywania takich spotkań zawsze pod bezpośrednim nadzorem funkcjonariusza;
8. niezwłocznego informowania rodziców lub opiekunów o przywiezieniu wychowanka do Izby;
9. zapewnienia nieletnim codziennych zajęć dodatkowych w tym możliwość korzystania z zajęć na świeżym powietrzu;
10. wyposażenia magazynu odzieży czystej w bieliznę osobistą dla przebywających w Izbie nieletnich;
11. wyposażenia Izby w odzież zastępczą o różnych rozmiarach;
12. przeniesienia wszelkiego typu urządzeń takich jak pałka policyjna, czy kaftan bezpieczeństwa w miejsce będące poza zasięgiem wzroku nieletnich;
13. rozważenia możliwości częściowego zadaszenia pola spacerowego oraz wyposażenia go w ławki;

14. przeprowadzenia remontu pomieszczeń sanitarnych, w tym wyposażenia kabin prysznicowych w przesłony lub drzwi gwarantujące intymność osób z nich korzystających oraz w maty antypoślizgowe;
15. zapewnienia pracownikom Izby udziału w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje i umiejętności zawodowe;
16. zapewnienia przeprowadzania przeszukania zatrzymanych nieletnich jedynie przez osoby tej samej płci;
17. rozważenia możliwości przeniesienia izby izolacyjnej w inne miejsce Izby albo zamontowania drzwi w miejsce kraty.

Prezes Sądu Rejonowego w Olsztynie:

1. wyeliminowania przypadków przetrzymywania nieletnich ponad ramy czasowe określone w art. 40 u.p.n. oraz zatrzymywania osób posiadających postanowienie o umieszczeniu w MOW i MOS.

Komenda Miejska Policji w Olsztynie:

1. wyposażenia apteczki pierwszej pomocy przedmedycznej zgodnie z Zarządzeniem nr 550 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 czerwca 2007 r.